

Приморске новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА XII • БРОЈ 245. • 10. ЈАНУАР 1984.

ЦИЈЕНА 10 ДИНАРА

ЕКОНОМСКА СТАБИЛИЗАЦИЈА — ПРВОРАЗРЕДАН ЗАДАТAK

НЕИСКОРИШЋЕНЕ РЕЗЕРВЕ: ПОРЕСКИ СИСТЕМ И БУЏЕТСКА ПОТРОШЊА

Порески систем није до-
вально коришћен као један
од најбитнијих чинилаца за
усмјеравање економских то-
кова и уклањање прихва-
тљивих социјалних разлика
општијим опорезивањем имовине
и прихода који нису резултат рада или који
омогућавају брзо богаћење
с мало рада. Због тога је,
да би порески систем до-
принео остваривању мје-
ра економске стабилизације,
неопходно детаљно анали-
зирати све одлуке и друге
подзаконске акте из надле-
жности Општине и усагла-
сити их с опредељењима
Дугорочног програма еконо-
мске стабилизације и Дру-
штвеног договора о основа-
ма система пореза који тре-
ба да се донесе на нивоу
СФРЈ.

Да се Општинска управа
друштвених прихода акти-
вно укључи у преиспитива-
ње републичких закона из
области пореског система —
посебно Закона о порезима
грађана, Закона о самоста-
лном личном раду средстви-
ма рада у својини грађана,
Закона о комуналним такса-
ма, Закона о порезу на про-
мет непокретности и права,
Закона о посебном порезу
на промет производа и услу-
га — и по потреби да се
покрену одређене иниција-
тиве за њихове измене, од-
носно допуне.

Општинска управа дру-
штвених прихода ће покре-
нути иницијативу код над-
лежног републичког органа
у циљу ревалоризације ка-
тастарског прихода, с обзи-
ром да она није вршена од
1978. године, а у међувре-
мену је дошла до вишестру-
ког пораста цијена гољопри-
вредних производа.

Код преиспитивања по-
реза на приход од пољопри-
вреде треба применити
рješenja koja ћe стимули-
сати рационално коришће-
ње земљишта и повећање о-
брадивих површина.

У области личног рада
средstvima у својини гра-
ђана порези треба да под-
стичу развој производних
заната и дефицитарних дје-
латности као доцуну услуга
које не може да пружи дру-
штвени сектор, а да дести-
мулишти развој дјелатности,
тј. да су јако изражене поја-
ве неоснованог богаћења.

Овај порез треба да се
утврђује према стварном ли-
чном дохотку, а паушалио,
опорезивање ће се задржати
само за обвезнике који
остварују годишњи лични
доходак до висине једног
просјечног личног дохотка у
привреди Општине, односно
за one који обављају дјела-
тност у мањем обиму на се-
лу, или су без сталног по-
словног мјеста.

Општинско одјељење за
урбанизам, имовинско-пра-
вне послове и катастар обе-
збиједиће тачну и ажуруну
евиденцију непокретне имо-
вина у својини грађана и

утврдити њену вриједност
која ће служити као осно-
вица за опорезивање.

Послове испитивања по-
ријекта имовине, који се обављају у оквиру Службе
друштвених прихода, треба организовати тако да би
се омогућило ефикасно оду-
зимање незаконитог стечене
имовине и опорезивање не-
пријављеног прихода.

С обзиром на значај Оп-
штинске управе друштвених
прихода за досљедну
реализацију утврђене порес-
ке политике, као и на чи-
њеницу да она обавља дје-
латност од посебног друшт-
веног интереса, Извршни о-
дбор Скупштине општине
размотрите стање организа-
ваности, кадровске и материјално-техничке
оспособности овог органа и пре-
дузети мјере за његово ста-
лно модернизовање.

У складу с опредељењима
антинфлационог про-

грама предузете се мјере у
циљу смањивања учешћа о-
пште и заједничке потро-
шње у друштвеном производ-
ству општине и у вези с тим
извршиће се измене одго-
варајућих пореских. Истовре-
менно, постепено ће се сма-
њивати учешће привреде у
формирању средстава за о-
пшту и заједничку потро-
шњу.

СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА

Промјене до којих ће до-
вести остваривање Дугороч-
ног програма економске
стабилизације морају се
посматрати и са социјалног
асpekta, што значи да свака
мјера с подручја еконо-
мске политике мора имати
и своју социјалну страну. У
области социјалне политике
треба имати у виду следе-
ће:

— на основу опредеље-
ња из Друштвеног договора

о основама заједничке со-
цијалне политике Југославије,
потребно је разрадити конкретне
задатке, мјере и активности у овој области;

— све организације удру-
женог рада у својим годи-
шњим и средњорочним пла-
новима развоја морају упра-
дити и социјални аспект
привређивања посебно за-
штите животног стандарда
радника са најнижим прима-
њима брже рјешавање ста-
блених питања, нарочито
породица слабијег материјалног стања;

— потпуније коришће-
ње капацитета, јачање про-
дуктивности и други факто-
ри омогућавају ослобађа-
ње веће акумулације за ра-
звој а тиме и стварање у-
слова за упошљавање нових
радника;

— потребно је наставити
с активностима око увође-
ња „социјалне карте“ за све
категорије запослених,

и за пензионере, и обезби-
једити редовно иновирање
датих података ради праће-
ња социјалног стања запо-
слених и предузимања одго-
варајућих мјера из области
социјалне политике;

— у циљу сузбијања не-
правданых социјалних ра-
злика — а нарочито оних
које потичу од присвајања
ренте, приватизације дру-
штвене имовине, промета не-
кретнине, неадекватног по-
реског захватања и шпеку-
лације девизама — неопход-
но је досљедно спроводи-
ти Закључке Скупштине СР
Црне Горе донојете прили-
ком разматрања Анализе о
заштити друштвене имови-
не и друштвених интереса
и у том контексту досље-
дно остваривати Оперативни
програм мјера и активи-
вности који је утврдила Ску-
пштина општине;

— неопходно је што прије
активирају Службу за ис-
питивање поријекта имови-
не и допрадити пореску по-
литику у целини, посебно
у смислу захватања неопра-
дане стечене добити по
свим основама.

Драги читаоци

Наши заједнички лист „Приморске новине“ пружају вам
мало топлог додира са вашим
крајем у коме сте ви и домаћини и гости. Од Будве
до Београда, Марибора, Сан
Дијега и Дарвина имајете
тренутак радости када вам
мисли додирну сјећања на
скору или далеку прошлост.
Из дана у дан, драги читао-
че, у сличи и ријечи, прими-
јетићеш како се овај крај
квалитетно мијења, како је
људско знање и воља дјеви-
чанску природну лепоту још
више истакла. Од Куфина до
Бабина вира и од Авале до
Завале, стопљена с приро-
дом, развија се модерна ри-
вијера са позадином незамје-
њивих села и обичаја, Па-
шторвића, Брајића, Маина,
Побора и Грбља. Имајете у-
тисак да сте ту с нама.

Ми вас драги читаоци, по-
зивамо на преплату коју об-
јављујмо, али не по сваку
цијену да је изнудимо, већ
ако неко нема материјалних
могућности за претплату а
жели и даље да чита наш
лист молимо да нам се писме
но обрати — он ће и даље
примати „Приморске новине“
на адресу коју у писму на-
значи.

Годишња претплата за чи-
таоце у нашој земљи у изно-
су 350,00 динара уплаћује се
на жиро рачун Културног це-
нтра број 20710-603-1809 код
СДК у Будви, а за читаоце у
инострству десет америч-
ких долара или одговарају-
ћи износ у другој валути.

Санација тече по плану

ЛУКА ЖЕЉА

Обнова и санација будванске лuke тече по плану. Контуре новог пристаништа већ се назишу, а неимари сплитског „Помграда“ данондњим радом обећавају да ће се већ на пролеће „љепотици југа“ вратити „излаз на море“.

Изградња лuke тече по плану и проблема с тим у вези не би смјело да буде, — каже руководилац градње грађевински инжењер Катја Андријашевић.

Санација обала, продужење лукобрана, као и изградња гата за пумпну станицу (на крају „школијерке“) и новог дијела лuke са ископом треба да се заврше до почетка априла. На градилишту се налази око осамдесет радника опремљених с неопходном механизацијом, а ради се без предаха.

Катја Андријашевић скреће пажњу да још нису уговорени радови инфраструктуре у луци и да би то могао да буде једини разлог да се овај вриједан и неопходан објекат не преда на вријеме. Но, утјешно дјелује сазнање да су пројекти за инфраструктуру урађени и само се чека одлука коме да се уступе радови.

Иначе, до сада уговорени радови са клизном скалом износе сто милиона динара. Појединачни елементи за луку израђују се на градилишту „Помграда“ у Бару и у Будви се довозе и „слажу“ на предвиђена мјеста. Камен за продужење лукобрана узима се уз обалу од Скочидјевојке до Платамуна, па ни с тим нема никаквих проблема. Тиме се, истовремено, демантују приче да се због потребе изградње лuke нарушава изглед обале, као да је са тим у вези било спора између општине Будва и Котор.

Д. Н.

ИЗ РАДА САВЕЗА КОМУНИСТА

ПОЋИ ОД СЕБЕ И СОПСТВЕНИХ ПРИЛИКА

Стратешки циљеви Дунавчог програма економске стабилизације, који су стварни одраз наше социјалне, економске и политичке збиље, заокупујући пажњу свих чланова Савеза комуниста и њихових основних организација, које, путем оперативних планова и програма мјера и активности, настоје да конкретизују постављене задатке у сарадњи с прогресивним снагама нашег друштва.

Програм економске стабилизације требало би, бар како се планира, извести у двије етапе: у првој би се конзервирали или прејесекле друштвено-економске и политичке тешкоће које угрожавају наше друштво, да би се тек у другој фази, почев од 1985. године, кренуло са убрзаним развојем, што би нашу земљу истински укључило у међународну подјелу рада, претварајући, је у индустријско дру

штво у правом смислу ријечи.

Међутим, како прецизно елаборирање стабилизационих мјера тек предстоји, ово понекад изазива недодумицу код широке партијске базе, која се често у својим програмима начелно опредјељује за стабилизационе мјере интерпретиране на класичан и шематизован начин кроз средства јавног информисања, без покушаја да се одреде на основу сопствених прилика. Тако се и њихови акциони програми крећу у екстремима: од вриједних и проницљивих покушаја да се проблеми што прије превазиђу, до оних којима се вулгаризовано опонашају званични ставови и гледишта, који су у бити само инкарнација крајње неинвентивног духа. Неподјелно се иде толико уопштено да се као стабилизациони мјера означава кратко и једноставно — самон-

управљање, при чему се за боравља да је то тек општа категорија која се конкретизује у много приземнијим стварима као што су, рецимо, заштита социјално-друштвеним права радника, расподјелу према раду, удрживаша рада и средстава.

Гледано из перспективе прилика у општинској организацији Савеза комуниста најцјеловитији програм у спровођењу стабилизационих мјера, по природи, ствари, планира ООСК Службе друштвеног књиговодства уз изношење широког дијапазона контроле послована итерне и екстерне природе.

Од осталих програма извођили бисмо за ову прилику стабилизационе мјере предложене од стране ООСК у "Паласу", које су одраз садашњег, не баш повољног економског тренутка ове основе организације удржавања рада. Испличе се да је циљ утврђивања овог програма усмјеравање будућег рада ове основе организације СК и цијелог колектива ООУР "Палас" на отклањању узрока губитака у послованају, који се, по њиховим ријечима, састоје у високом нивоу задужености у сљед оптерећујуће инвестиције активности, недостатка обртних средстава за одржавање ликовности и измирење кредитних обавеза, те неповољне цијене туристичких услуга, које се, уз високе инфлаторне тенденције, неповољно одражавају на висину дохотка и смањен квалитет производа и услуга ове организације у друженог рада.

Дефинишући тако екстремне узroke неповољног економског положаја, ова основна организација СК предлаже читав низ активности, одређујући динамику њиховог извршења, кругносилача послова и рокове извршења. Уз ослонац на ажурано дјеловање стручних служби предвиђају се, између остalog, сљедеће мјере:

— праћење самоуправне организованости, измене и допуне самоуправних општих аката, те изградња стимулативних облика на плану расподјеле према раду, уз процјену доприноса сваког радника појединачно. У планском периоду до 1985. године покушаје се одредити развојни приоритети, водећи рачуна о пословним резултатима.

— продајна служба "Палас" и "Монтенегроекспреса" обавезне су да укључе тржиште и агенције из што већег броја земаља, док је набавна служба, дужна да на вријеме и јасно дефинише политику снабдјивања хотелског комплекса, имајући у виду да су ове компоненте кључне у пословњу организације,

— у области кадровске пољтике, инсистира се на ефикасно и рационално ко-ришење радне снаге, зависно од природе послова и степена квалификације, као и на максимално заоштравање дисциплинске одговорности — техничке, материјалне и радне — свих запослених радника.

Тиме би се испунили захтјеви туристичке понуде које захтјевају тачно извршавање захтјева сваког корисника услуга.

Мр. Јово Греговић

НАШИ СУГРАЂАНИ

Признање сарадника

Секретар Мјесне заједнице Будва I Милан Кљајић недавно је пошао у пензију. Одлазак у мирозвани прославио је са својим дугогодишњим сарадницима и друговима: Димом, Војом, Душаном, Љубом, Славком, Милошем и другим с којима је дуго година сарадња.

Млан је радни вијек у Будви почео као милиционар и у међувремену је као професионални радник или друштвено-политички активиста, обављао више од говорних послова и задужења. Између остalog, био је секретар партијске организације у Будви, затим професионални радник у органију Скупштине општине, секретар Туристичког друштва "Могрен", а у пензију је пошао са дужностима се кретара Мјесне заједнице Будва један. На последњој дужности "зарadio" је Орден рада, као признање за самопријегоран и савјестан рад у извршавању задатака.

Опроштај је био другарски, људски и помало драмски. Том приликом су му се обратили ријечима:

— Драги Милане, твој одлазак у пензију не схватајмо као твоје повлачење из јавног живота. Напротив. Поштовање које си на радном месту стекао код грађана и радних људи обавезује те да и даље будеш с њима и нама, да и даље користимо твоје богато искуство у раду и тако заједнички доприносимо рјешавању свакодневних проблема у нашој Будви. Ми ћemo ти у томе као и до сада помагати, па вјерујемо да резултати нећe изостати.

Иако "умирољен", Милан Кљајић и данас свако

Милан Кљајић

дневно одлази у канцеларију Мјесне заједнице, прима странке и одлази на састанке и активно учествује у решавању комуналних и других проблема.

У Будви се посебно памти и истиче Миланова активност у вријеме и послије катастрофалног земљотреса. Шатор му је више мјесеци био канцеларија и пребивалиште, а имао је времена и разумијевања да сваку странку саслуша, посавјетује и упути јој рјечи разумијевања и, када је требало утјехе.

Најтеже ми је, каже он, што, нисам на досадашњем радном месту дочекао почетак радова на обнови старе Будве. Јер, и поједи свих невоља и недаћа које смо послије земљотреса имали, враћање живота стајајући било било је посебна преокупација. За месец је то највећа гаранција да ће се стара Будва најбољи начин обновити и вратити њеним житељима.

Н. Д.

Комеморативни скуп у Толињајку

Једног хладног децембарског јутра, прије 40 година, уским будванским улицама, којима се у то доба могао чути само бат цокула окупаторских војника, проломили су се поклични "Живјела Комунистичка партија Југославије! Живјела Црвена армија! Живјела слобода! Доље мрски окупатор и његове слуге!"... А затим пјесма: "Ој, четници, прни врачи, прни не вам доћи да ни!"... Та пјесма и те пароле, иако многима драге, стравично су одзванаје, тог леденог јутра у ушима престраних грађана, који су, кришом иза прозорских стакала, посматрали колону од десеторице грбљајских рођељуба које су Њемци и четници спроводили на стрелиште, у Толињајку. У колони су се налазили старици, омладина и жене, међу којима и једна с дјететом у утроби. Одјако, уздигнута чета, корачали су ови храбри људи будванским пољем. Били су то: Спасоје, Петро и Милица Бећир, Јово Ђућин, Марко Бегојић, Гојко и Маре Добринић, Милица и Миле Страхиња. Храбра скочјевка Милица Бећир, при државајући старог оца Пера до стрелишта, покличима и пјесом пркосила је зликовима све док непријатељски рафал није прекинуо њен глас. Крајем прошлог мјесеца на некадашњем стрелишту у Толињајку одржан је комеморативни збор грађана будванске

и которске општине. Попложено је цвијеће на споменик стријелици, а успомену на овај догађај освјежила је другарица Јована Бринић, првоборац Боке. Том приликом она је истакла да ово и друга стријелица, где се гинуло за слободу, треба да буду мјеста где ће се наша дјеца на дахњивати духом југословенског социјалистичког патриотизма. Она је нагласила да никада не треба заборавити на жртве којима смо платили слободу, јер ни данас не мирују они који су, склањајући се у туђе земље, избегли народном суду, као ни појединци, који уживају плодове народне борбе, а свим силама настоје да нам ту слободу угрозе. Указујући да нисмо увијек дољни енергичним против којекаквих иступа тих биједних остатака класног непријатеља, Јована Бринић је истакла потребу што јачег васпитног утицаја друштва на младе генерације, јер, као што је казала, то нам највеће морална обавеза према свијетлим жртвама за ову нашу срећну, слободну самоуправну и несврstanу домовину — Југославију. Толињај и бројна друга стријелица и попришта најбоље су учионице где ћемо младе генерације учити рођељубљу.

Владимир Станишић

Приморске новине

Лист ССРН општине Будва. Уређује: Редакциски колегијум. Главни и одговорни уредник: Владимир Станишић. Издавач: Културни центар Будва. Адреса редакције: "Приморске новине" — Будва телефон: 41-194 — Број жијоро-рачуна 20710-603-1809 код СДК Будва — Штампа: Издавачко-штампарска радна организација "Обод" — Цетиње — Претпака: годишња 240 дин; за иностранство 1000 дин. — Рукописи се не враћају

ИСКРИЦЕ

Претплаћени на тешкоће

У објашњењима наших економских тешкоћа неки важни појединци потегну и овај "аргумент": Кад је нама било лако, кад смо били без тешкоћа!

Где баш сада: "Сметње на везама"!

ЦИЈЕНЕ

Најприје подигну цијене, затим их, кобајаги, замрзну, онда дигну галаму како оне треба да се слободно формирају, па их тада одмрзну; кад оне вртоглаво порасту, онда их поново замрзну...

И све тако — у кругу!

ПЕНЗИОНЕРСКЕ ПОВИШИЦЕ

Пошто се наша Република мало раздужила и опет мало задужила, пензије су повећане од 1. јануара за 11 одсто.

Кад добије повишицу, пензионер Шако путује до Жабљака, на чист ваздух, и патраг.

ВРАТИ КУЋУ

У акцији "Имаши кућу врати стан" мало ко је вратио стан.

Цилид, стари синдикалац, сматра да би била успјешнија нова акција: "Имаши стан врати кућу"!

ЖИВИ БИЛИ...

Кажу, треба издржати ову годину, већ сљедеће биће боље.

Живи били, па видјели!

ЧЕСТИТКА

Честитам ти Нову годину и старе проблеме!

М. ПАЈКОВИЋ

ОСВРТ

Одлучивање без кворума

Код нас се састанци често одржавају без кворума, што ће рећи без најнеопходнијег броја присутних за одлучивање. Да би се „ствар“, колико-толико, „извадила“ делегати се, уочи самог почетка састанка, позивају телефонима да дођу, а примећују се и друга средства да се „приведу“. Поред замолница да на састанак дођу, шаљу им се службени аутомобили, чак и такси возила!

Такве „сцене“, на жалост, доста су „редовне“, и када су у питању састанци форума и тијела Савеза комунистичког савеза, Синдиката, затим важни договори о раду извршних одбора и скupština самоуправних заједница. Заказивање састанака је легограмима добило је „право грађанства“, а на њима се управо расправља о штедњи и уопште спровођењу мјешице економске стабилизације.

Посљедњи такав „примјер“ била је изборна конференција Савеза социјалистичке омладине, када се позива, поред делегата из омладинских организација, нису одазвали ни они од којих се очекивало да допринесу у сагледавању и разрешавању проблема младих.

Те „појаве“ трају на жалост, подуже. Јер, за многе је задовољство да се изaberu у општинска тијела и фруме, рачунају, вальда, да ће им то требати за „радне“ биографије. Али, када треба да дојти до унапређењу ради друштвено-политичких и самоуправних тијела, онда једноставно затаје.

Када се на дневном реду нађу питања која задиру и појединачне, што ће рећи, и личне интересе, онда су кворуми помјери. Тако, када се одређују цијене кревета у домаћој радиности, пију и храни у пансионима, ресторанима, бифеима и другим објектима „мале привреде“, скupštinska sala не може да прими све оне који би хтели да се њихов глас чује. Јавно се декларишу за друштвене интересе, а када се дирне у оне њихове онда „ћурак окрећу наопако“.

За бираче све ово треба да буде поука кога убудуће да предложу и бирају у представничка и друга самоуправна тијела.

Д. Н.

ЗАБИЉЕЖЕНО КРАЈЕМ ПРОШЛЕ ГОДИНЕ

Заборавили на планове

Тачно након четири и по године од када је земљотрес мијењао географију на југу Црне Горе, страни и домани стручњаци, чланови Међународног консултативног одбора за обнову у изградњу пострадалог подручја, обишли су тешко рањене пределе. Послије тога су у Милочеру сумирали утиске и изрекли оцјене о ономе што су видели.

Једна од главних констатација је да је највећи дио посла успјешно обављен. Изграђена су нова насеља у којима су добили станове „бескућници“, санирани су витални привредни објекти, живог се нормализовао. Касније је једино у обнови стarih градова, првенствено Будве и Котора.

У досадашњем раду је, према оцјенама стручњака, било и грешака. О томе смо разговарали с архитектом сјеветског гласа АДОЛФОМ ЦИВОРОВСКИМ, замјеником предсједника Међународног консултативног одбора.

— Ја сам, да тако кажем, домаћи, осјећам се Црногорцем, јер сам овде боравио у више наврата послиje потреса, ради помоћи колегама из Одбора. А и знатно раније сам се дugo бавио на Црногорском примијеру: један сам од аутора великог плана „Јужни Јадран“ који је рађен у Будви. Дакле, у овом крају сам доста боравио, веома сам везан за њега и стало ми је да се што љепше израђује, јер је по мојој оцјени то јединствено парче мора на свијету.

— Па јесте ли задовољни?

— Не баш сасвим. Приватна градња је послиje земљотреса била прекомјерна и не контролисана. Нападнуте су управе оне зоне које је требало заштитити: изузетно атрактивни простори за градњу друштвених објеката, као што су Будванско поље, тајковане зелене површине (Свети Стефан) и пољопривредни рејони (Грбљанско поље). Нарочито ружну слику пружа подручје између Бара и Улциња, где је уз јадрански пут никло много приватних кућа — без плана и реда! Исти је случај и с кућама уз магистралу која води од Будве ка Тивту и Котору. Радило се као у оној пјесмици: „Где год нађеш згодно место ту кућу посади...“ Штета је двострука — уништен је простор за друге намјене, наруше намбијент, а и са становишта сеизмичке начињен је физик. Ко гарантује да ти „дивљи“ објекти у неком новом потресу неће бити фатални по људе?

— Имате ли примједбе на новоизgraђene хотеле?

— Категоричан сам: пројектанти нису поштовали природу. Заливи и затони уз обалу Црне Горе су јединствене „школјке“ у које се не може смјестити билокав објекат. Правили су се велики хотели који штрче у природном амбијенту. „Аvala“, „Палас“, „Плажа“ у Хер

цег-Новом и још неки објекти нису најсрећније уклопљени у амбијент. Изузетак је Словенска плажа уз коју се гради веома атрактивно насеље, по жељи туриста.

— Ви, а и други стручњаци, послије земљотреса сте сугериšали да се граде мањи објекти, јефтинији, који се

ИЗНАД ЧЕКИВАЊА

Нашију Републику је за десет мјесеци посјетило милион и 18.000 домаћих и страних гостију који су остварили 8,6 милиона ноћења. Ако се има у виду да је Црну Гору рекордне 1978. године посјетило 1.195.000 туриста, онда је извјесно да је рекорд премашен с обзиром на посјету у новембру и децембру.

Посебно треба истаћи да су домаћи гости ове године остварили 6,7 милиона ноћења, што је за око 100.000 више него, рецимо, у току рекордне 1978. године. Међутим, када је упитању укупан број ноћења, резултат из 1978. године, када их је остварено 9,3 милиона, најјвероватније неће бити премашен.

Г.

траже на туристичком тржишту.

— Управо тако. Ваши, а и страни туристи траже апартмане, апартвиле и сличне објекте где би се сами хранили. Такви објекти се идејно могу уклопити у амбијент ваше обале. Али, уједно са тих мањих и јефтинијих хотела, никла су скупа и по свој прилици нерентабилна чуда од мермера, жељеза и стакла. Инвеститори се, изгледа, понашају самовољно: имају новац и траже да им

се пројектује објекат какав они жеље или какав им предложи неки архитекта. Најгоре је што и даље постоји жеља да се граде скupи хотели. То је грешка. Сматрам да ви треба да размишљате како што боље да искористите објекте које имате, да они раде више од 3—4 мјесеца, па би се боље радило и живљело. Граде се нови капацитети тек када се постојећи користе веома добро. Има ту и других рјешења: боља про паганда доводиће у Будву и Милочер пензионере и зими.

И то из разних крајева Европе. Цијене су умјерене, а клима — какве нема на свијету! Дакле, пропаганду машину у погон, а проектантима нека мало предахну.

— Како спријечити даље грешке?

— Само законима и њиховом досједном примјеном. Ради се просторни план Црне Горе који ће регулисати много тога. Треба штитити драгуље као што су Свети Стефан и његова околина. Ако је направљено у зони зеленог појаса десетак кућа, не мора и стотину. Никако се не би смјело дозволити да нови планови доживе судбину онога на коме смо много и дugo радили а звао се „Јужни Јадран“.

С. ГРЕГОВИЋ

ЛОВЦИ ЗАСАДИЛИ 30.000 ЧЕТИНАРА

Ловци друштва „Приморје“ у децембру 1983. године засадили су на простору Скочидјевоје 30.000 садница већином четинара а у јануару ће засадити још 10.000 садница.

П.

СКУПЕ ОБМАНЕ

Продаја плацева за градњу викендација код нас је одавно „у моди“, али забрињава некоректно понашање домаћина према купцима: салијећу оне који намјеравају „нешто подићи“ и нуде им земљиште у зонама где детаљним урбанистичким плановима нису предвиђени стамбени објекти. Обично се тада купци каже и оно „средију ти ја преко својих у општини да добијеш дозволу“. Од обећања, најчешће, нема ништа, јер ревизија Генералног урбанистичког плана Будве је у току, многи детаљни планови су на „поправном“. Газда — обично су то они који имају по неколико плацева — узме новац, све чешће су то девизе, а купцу остаје да се сам сналази. Многи и почну да граде без дозволе, што значи — дивље. Такви објекти се у посљедње вријеме руше без икаквих погађања.

Како се чуло на сједници Општинског комитета СК на којој је било ријечи о сузби

јању негативних појава у нашој општини, овим „гафовима“ домаћина највише насиједају гастробајтери — скупу плаћају плацеве који или стоје у корову, или су на њима поставили темеље без грађевинске дозволе.

Штете су вишеструке: купац је дао поголем новац (цијена у Будви, Петровац и Светом Стефану креће се и до 5000,00 динара по квадратном метру) а притом је обматут. Темељи, сутерен или спрат, подигнути без дозволе, лете у ваздух, а продаја „окреће“ марке и доларе. С друге стране, трпи и друштво, јер се појединци незаконито богате (ријетко се могу правилно опорезовати, пошто купац и продаја уговорима уписују мање цијене), а оваква продаја подстиче и дивљу градњу.

Г.

Данак друмовима

Друмови из године у годину наплаћују данак у људским животима. Стане безбедност на путевима наше земље је алатарантно: годишње се до годи 46.000 саобраћајних незгода у којима гине пре 5.000 лица. Југославија је тако избила у сам врх европске ранг-листе земаља које плаћају велики данак брзом развоју саобраћаја.

Ово је, између остalog, констатовано на савјетовању о безбедности саобраћаја које је крајем децембра одржано у Будви.

Нашија Република у томе држи неславан рекорд. С обзиром на дужину путне мреже, број возила и возача, она је по броју саобраћајних несрећа и тешких посљедица, које из њих простиру, на првом мјесту у Југославији. Прошле године просјечно је сваког дана на друмовима Црне Горе било 18 незгода, погинуло је 120 лица, а 1.800 је лакше и теже повријеђено. Не помажу ни ограничења употребе бензина — за девет мјесеци ове године регистровано је 4.200 удеса, преко стотину мртвих и 1.300 повријеђених.

Разлог за честе и тешке удесе има више. Путеви су у доста лошем стању и након обављеног пре гледа констатовано је да треба за послове који се не могу одлагати обезбиједити 280 милиона динара. Републичка СИЗ за путеве је, међутим, запала у финансиске тешкоће, сређства нису обезбиједена, па се оправдано сумња да се ни садашњи ниво путе већ неће мобицирвати. Проблем је и у томе како обезбиједити 130.000 добра.

Саобраћајна култура возача је на незавидном нивоу, а мало се ради и на саобраћајном васпитању дјеце: улица је, нарочито за дјечаке и дјевојчице предшколског узраста, интересантан амбијент, а управо се ту догађају удесица посљедицама.

Одакле се долази до веома дозвола: љекарска увјерења добијају и они који не би смјели бити за воланом — болесни од разних бљести, они који су тешко страдали у саобраћајним удесима. Алкохол је прича за себе. У току три године у хитну службу Медицинског завода у Титограду приведено је 640 возача који су начинили разне преступе. Од њих само 150 је имало дозвољену коли чину алкохола у крви. Већи број је био који су имали „дугле слике“ пред очима. Доста је и неисправних возила на друмовима, лако се добијају картони након техничких пре гледа — ради „везе“ и „вешице“, па је и то један од узрока честих удеса.

На скупу је закључено да се на превентивни мере ради много више него до сада. Та акција треба да постане што масовнија, а то подразумијева и већу бригу да на друмовима буде више реда.

С. Г.

МА ЕКОНОМСКЕ СТАБИЛИЗАЦИЈЕ

туристичке поизраде оперативног и активности туристичке сезоне и агенције свих усвојених докумената, организациони одбор, оперативно тијело и туристичке понуде општине Будва.

одбор сачиниоци и 13 чланова. Општина одбор појавијају: Скупштина општине Будва II, Општинска конфедерација, Општинска коопитница и Општински одбор Скупштине општине Будве.

Туристички савез заједнице Будве II, Бечићи, Мјесна општина Степан, Мјесна општина, ООУР „Јадран“.

дран“, КСРО „Јужни Јадран“ и СИЗ за изградњу и комуналну дјелатност.

Предсједник и његовог замјеника бира Координаторни одбор из свог састава.

5. Носиоци организације Програма мјера и активности на припреми туристичке сезоне 1984. године из тачке 4. овог закључка дјелатност су да у року од десет дана од доношења овог закључка дјелегирају својег члана у Координаторни одбор.

6. Административно-техничке и стручне послове за рад Координаторног одбора обављају служба Туристичког савеза општине Будва.

7. Овај закључак ступа на снагу наредног дана по објављивању у „Приморским новинама“, а послови на његовој реализацији починују даном доношења.

Милочер

(ни)су остварене припреме за сезону 1983. год.

Чочетак 1983. године долази до јајцешићајних капацитета и тржишту и подложио је већини општина у свијету: појави, инфлацији и стапању стандарда који је вођена општинама земљама која туриста дају.

Скупштина општине и Скупштина Туристичког савеза општина не доноси су већ у фебруару 1983. године програм мјера и активности за припрему туристичке сезоне, који је, дosta је дистанционог тржишту и проблематику: наша привреда је у протекле четири године врло неуређена и прљава — скоро на читавом подручју градило се веома интензивно. То је ометало одмор туристима, првенствено онима у близини традиционалних „Авала“ и „Паласа“.

Захваљујући бројним радним акцијама трајана и појединих радијских организација, као и благовременом извршавању осталих задатака, туристичку сезону дочекали смо много спремнији него ранијих година. Ово се, у првом реду, односи на уређеност и чистоту насеља, плажа, паркова и осталих јавних површина. То није остало незапажено — Будва је недавно проглашена за најуређеније место у Црној Гори, а кандидована је и за једно од најуређенијих места у Југославији.

Посебна пажња у припремама сезоне посвећена је снабдијевености прехранбеним и осталим артиклима, у првом реду юним којима у нашој земљи није било довољно (прашкова за прање, уље, шећер, месо, млијеко). Треба истаћи да је наш главни снабдитељ, ООУР „Јадран“, уложио велике напоре и знатна средства да би се за читаву сезону обезбиједиле довољне количине дефицитарних артиклила. Захваљујући свим тим мјерама, наша општина је током протекле сезоне била једна од најбоље снабдевених и то не само у Црној Гори већ и шире.

Бројке на које се не можемо ослонити

За девет мјесеци 1983. у односу на исти период претходне године, повећан је број туриста за читавих 29%, а број ноћења за 24%. Код домаћег промета ово повећање износи 25% и код гостију и код ноћења, док инострани промет биљежи повећање од 21% код броја гостију, а 39% код броја ноћења.

Наравно, треба имати у виду да смо 1983. годину дочекали с повећањем капацитета у комерцијалном и осталим видовима смјештаја, што је, свакако, утицало на осјетно повећање физичког обима промета.

Овакав промет постигнут је и захваљујући конкурентности цијена наших услуга — о томе би убудуће требало повести више разлога: да нас људске цијене не бидове до деградације туристичког реномеа, квалитета и клијентеле.

Укупан приход осам основних организација удржаним радом с подручја, наше општине износи 2.388.061.035 динара — за 64% више него у истом периоду 1982. године. Утрошена средства пораста су за 58%, а економичност пословања повећана је за 4%.

Повећање укупног прихода (64%) дјелимично је резултат повећања обима туристичких услуга због пораста капацитета, а дјелимично због пораста цијена и обима ванпансионских услуга.

Доходак у посматраном периоду износи 754.259.741 и за 79% је већи него у истом раздобљу 1982. године. Његов бржи раст послеци су спроведени појединачно: је спроведен раст трошка — у структуре укупног прихода доходак учествује са 32%.

Чист доходак — 55.327.959 динара — за 70% је већи, али односи у његовој расподјели су неповољнији него у истом периоду 1982. године, јер се дио чистог дохотка, распоређен за акумулативну, смањио са 18% на 17% у корист дијела за личну и заједничку потрошњу, што је сузило и онако мален простор за самофинансирање развоја.

Ни једна организација по дејственомесечном обратуну није исказала губитак, али за неке чврше закључке о овоме треба сачекати завршне рачуне. Поједине организације имају обавезе по разније узетим инокредитима, чија је отплата повећана за скоро три и по пута, што ће, свакако, умањити укупни финансијски ефекатих организација.

У појединим објектима долази до туча

Физичким објектима промета и финансијским показатељима за првих девет мјесеци, углавном, можемо бити задовољни, али то нас не би смјело навести на закључак да је током протекле сезоне све било задовољавајуће. Напротив, било је пропуста у свим дјелатностима наше туристичке понуде (наравно нефдје више, нефдје мање), који су утицали на то да наши успјех не буде још већи и квалитетнији. Многи субјекти туристичке понуде тешко схватају да је наша општина искључиво туристичка и да је нездадовољство гостију резултат „ситнице“ које, ако се нагомилашу, постају озбиљна кочница развоја. Јер, нездадовољан или преварен гост руши утлед туристичком домаћинству.

Угоститељским кућама доста замјјерија може се упутити на никако и лош квалитет услуга у појединим људовим објектима. Ово се нарочито односи на понашање персонала — нељубазност, наплаћивање услуга изнад цијене и неуређност у одјевању, што је све стварало лошу слику. У неким објектима често су недостајале поједине врсте пита — пиво и сојкови — која људи били на листи дефицитарних. На услугу, поготово у вечерњим часовима, дugo се чекало. Мада већина бифеа и ресторана има блок касе, конобари су често „заборављани“ да госту донесу рачун. У појединим објектима долазило је и до туча (!) које су изазивали, или у којима су учествовали, и чланови људових колектива. Музика привлачи госте и повећава промет, али, исто тако, ако је лоша, одбија госте, и то они боље, с дубљим цепом.

Нада и канализација

Ни у комуналним службама није све било на задовољавајућем нивоу. Ту кријица треба тражити код појединих радних организација и праћана, којима је бригла о чијотој јавним површинама била на посљедњем мјесту.

Поједини објекти у Будви и у неким зонама Петроваца остајали су љетос често без воде. Током сезоне изливале су се септичке јаме појединих друштвених и приватних објеката, а било је доста примједби и на рад уређаја примарне канализације, односно главних колектора у Будви, Светом Стефану и Петровцу.

Дозволили смо у дјелатности приватног смјештаја много дивљања и златопотреба. Поншо није извршена комплетна категоризација соба, није се могло знати ко се све бави овом дјелатношћу, са којима се и кревета располаже, па се није могло ни приближно утврдити колико се туриста налази на нашем подручју. Многе куће примале су госте, иако нису имале употребну дозволу. Поједини домаћинства пријављују туристе као „пријатеље“ и тако избегавају плаћање обавеза друштвеној заједници.

На подручју општине радио је велики број одмаралишта која су узмишљала контроли и нису извршавале финансијске и остале обавезе према овом подручју.

Могу се упутити замјјерке понашању појединих трговаца, људовајући неуређеноти, нељубазности и нехигијенском раду с прехрамбеним артиклима. Изглед неких продавница и људових излога био

је неприхватљив за подручје наше ривијере. Ни радно време у трговини није задовољавало захтјеве гостију, посебно у већим сатима и празничним данима.

Данак нејазурности и нефикасности

Локални саобраћај током читаве године био је слабо организован. Однос персонала на аутобуским станицама у Будви и Петровцу и возачког особља „Аутобоке“ и „Таре“ био је нељубазан и често дрзак. Нију се поштовали редовни возње. На станицама се изјаснули добили подаци о доласцима и подласцима аутобуса других предузећа, већ само „Таре“, као власника аутобуске станице.

Читаве сезоне наши гости плаћали су „данак“ нејазурности и нефикасности да се на вријеме постигне договор о доброј организованости и дјеловању ДДД службе. Док се о томе разговарало са Домом здравља прошло је вријеме које је било најподесније за спровођење превентивних мјера на уништењу комараца и осталих инсеката, а послије је све било као.

Иако је уложеност доста труда и представа на побољшању ПТТ службе, још увијек сви проблеми нису решени. Један од највећих је слаба телефонска повезаност појединих пунккова на нашој ривијери, недостатак простора за рад поште Бечићима, Петровцу и Буљарици. Осећао се недостатак телефонских говорница и сандучића за писма, а радно вријеме шалтерских служби морало је бити дуже и подешено потребама гостију.

Најазимо се пред туристичком сезоном 1984. године, која неће бити нашта лажша од протекле. Напротив, пуштањем у експлоатацију нових 2.500 кревета у хотелском комплексу „Словенска плајна“ намећу нам се много веће обавезе.

То нас упозорава да на вријеме, плањи и квалитетно, приступимо припремама идуће туристичке сезоне, што представљају једну од најважнијих мјера у остваривању циљева економске стабилизације — наша земља у 1984. години треба да од туризма оствари приход од милијарду и 350 милиона долара — око 19% више него 1983. године.

ОБРАЗОВАЊЕ, КУЛТУРА, УМЈЕТНОСТ ★ ОБРАЗОВАЊЕ, КУЛТУРА, УМЈЕТНОСТ ★ ОБРАЗОВАЊЕ, КУЛТУРА, УМЈЕТНОСТ

РАД ОСНОВНИХ ШКОЛА

Скупштина општине разматрала је информацију о раду основних школа коју је припремило Општинско одјељење за општу управу и друштвене службе. Наставу је у основним школама 1982/83. школске године похађало 1.197 ученика распоређених у 39 одјељења — у по пет одјељења првог, другог, трећег, четвртог, петог, шестог и седмог и у четири одјељења осмог разреда. Наставу је у целини стручно заступљено: у школама радио шест професора, 22 наставника, осам наставника разредне наставе, 11 учитеља и пет стручних учитеља. Од укупно 1.197 ученика 345 је било одличних, 315 врлодобрих, 308 добрих и 99 ученика довољних, то јест 1065 ученика завршило је разреде с позитивним успјехом. У млађим разредима 62 ученика преведена су у следећи разред па се на тај начин повећао број ученика који су с позитивним успјехом завршили разред на 94,31%. С једном негативном оцјеном завршило је разред 10 ученика, са двије 3, са три 9 и са четири и више 46 ученика. С негативним успјехом завршило је разред 68 ученика или 5,69%. Четири ученика добили су диплому „ЛУЧА“.

Скупштина општине је закључила да управе школа и стручни органи поведу више рачуна о васпитно-образовном раду, затим да се израђује што јединствени критеријум код оцењивања ученика. Сарадњу школе с друштвеним средином, у првом реду с родитељима, треба богатити разноврсним облицима и садржајима. Часове допунске и додатне наставе треба планирати и оба

вљати као и часове редовне наставе. Препоручено је да школе више користе награђивање ученика као метод за постизање што бољег успеха у њиховом учењу и васпитању.

УСПЈЕХ У ШКОЛСКОМ ЦЕНТРУ

Наставу у школском центру средњег усмјереног обrazovanja похађало је у 1982/83. години 237 ученика распоређених у девет одјељења — у по три првог и другог, два трећег и један четвртог разреда. На крају године 149 или 60,34% ученика завршило је разред, а 94 или 39,66% нису постигли позитиван успех. Поступљење поправних испита завршило је са позитивним успјехом 106 ученика или 86,92%, а са негативним 31 или 13,08%.

У Школском центру ради 15 стручних наставника и два сарадника.

Скупштина општине је између осталог, закључила да би у циљу побољшања успјеха ученика требало по светити посебну пажњу повећању броја часова допунске наставе за предмете из којих ученици постижу најслабији успјех, као и обогаћивању различитих облика сарадње с родитељима. Наставници треба да редовније испитују ученике, како би се на тај начин поставила већа пажња праћења, провјерања и оцењивања ученика.

Школски центар треба да обрати више пажње радној дисциплини и да наставници више помажу ученицима који нису доволно прилагођени садашњем режиму школе и наставе.

СКУПШТИНА СИЗ СОЦИЈАЛНЕ И ДЈЕЧЈЕ ЗАШТИТЕ

ДОСТА ТЕХНИЧКИХ НЕДОСТАТАКА НА ДЈЕЧИЈИМ ВРТИЋИМА

Делегати Скупштине СИЗ за социјалну и дјечју заштиту усвојили су одлуку о привременом финансирању Фонда за социјалну и дјечју заштиту за први квартал ове године, и то на основу прошлогодишњег финансијског плана, у висини једне четвртине представа. То је, како је делегат обавијестио секретар Јово Буковић, око четири miliona dinara. Скупштина је прихватила да се за новогодишње поклон пакетићи дјечији села с подручја Копаоника узпути 20 хиљада dinara, основним школама „Стјепан Митров Љубица“ (10.000), „Мирко Срзентић“ (2.000) и Дјечјем вртићу „Љубица Јовановић — Маше“ — 10.000 dinara.

Пажњу делегата привукла је информација директора Чеда Јелушчића о стању дјечијих вртића, послије децембарских орканских вјетрова.

Најтеже је страдао вртић у Петровцу. За посљедње три зиме вјетар је шест пута скидao кров с ове зграде која је дар Црвеног крста из Аустрије. Посљедња штета цијени се на око два miliona dinara — рекао је Јелушчић.

ЗАВРШЕНА САНАЦИЈА ЗВОНИКА

Републички завод за заштиту споменика културе завршио је послије двије године конзерваторске радове на звонику манастира у Рековићима, високом 23 метра, који је тешко страдао у земљотресу 24. маја 1979. године.

Према предању — да потсетимо читаоце — овај ма настар основао је Стеван Првовјенчани 1224. године, сарадивши цркву посвећену Успењу Богородице. У једном од најљепших живописа, који је настao у 18. вијеку, љепотом се издаваја фреска Богородице. Другу цркву сарадио је цар Душан 1351. године, када је Пајтровићима признато племство.

С. П.

Како је више старих милијарди мимоишло црногорске умјетнике

Удружење ликовних умјетника Црне Горе много пута је остало „кратких рука ва“, и то на терену где жије и стварају његови члано

Манастир Морача:
Гавран храни пророка
Илију

Прва изложба

У изложбеној сали хотела „Монреен“, уочи ноћи годишњих празника, отворена је изложба радова Друштва ликовних умјетника нашег града. Оно је тек недавно формирано, па је ово била прва колективна изложба његових чланова.

Њих седамнаесторица: Ружија Адромић, Нико Дулетић, Вања Јовановић, Мирјана Јовановић, Момир Кнежевић, Рајка Кујунџићић, Драган Мандић, Божо Мартињић, Буђо Митровић, Милан Никчевић, Пере Никчевић, Рајко Николић, Нико Милошев, Саво Павловић, Петар Пићан, Радован Ријечки и Велимир Трињић изложили су укупно 44 рада. Претежно су то уља, мада има темпе ра, пасетала, радова у техникама печени лак, уље, златни лист и другим.

Посебно привлаче пажњу радови „Гнијездо“ Радована Ријечког, „Гавран храни пророка Илију“ Момира Кнежевића, „Тренутна конјица“ Велимира Трињића и изванредни мозаици (рађени од пијеска с плажа) архитекте Драгана Мандића.

Организатор ове веома успјеле изложбе је Културни центар из Будве у чијем саставу Друштво дјелује.

Г. С.

ви. Ову констатацију потврдила је већина од тридесетак учесника састанка одржаног тим поводом у Скупштини општине, поткрепљујући то низом при-

мјера. У бјелопољском хотелу „Санџак“ налазе се дјеља сликара из других република, такође у никшићком „Оногашту“, хотелима у Херцег-Новом, Рисну, Тивту, Будви и Улцињу...

— То нас боли — рекао је сликар Александар Пријић, добитник награде АВНОЈ-а за сликарство.

— Ликовни ствараоци у Црној Гори су на нивоу југословенског стваралаштва, па се утолико више чудимо када ујемо у неки од нових хотела и видимо у њима слике, графике и скulpture стваралаца из других средина, а наших нема — додао је Горко Беркуљан, сликар из Тетића.

— Много новца, више стarih милијарди динара, отишло је сликарима ван наше Републике — рекао је Анђелко Аријатовић, сликар из Херцег-Новог.

— Ми немамо ништа пративог тога да се дјела умјетника других средина налазе у Црној Гори, али да пропорције буду бар у нашу корист, што посљедњих година није случај — укључујући се у разговор Петар Мартињић, најпознатији црногорски графичар, који живи у Титограду.

На састанку смо записали да је прије дve године за ликовно опремање хотела „Плажа“ у Херцег-Новом дато шест милиона динара, и то углавном сарадњом сликару Мерсаду Берберу. Прошле године је за хотел „Авалу“ у Будви издвојено око пет милиона за исту намјену, а подаци за „Оногашт“ у Никшићу

нису саопштени. Слична ситуација је и с хотелом „Ас“ у Перазића Долу — нема слика црногорских умјетника.

Љубо Рајеновић, директор ОУР у изградњи „Словенска плажа“, је рекао да је опремање овог туристичког комплекса што се тиче слика, графике и скulpture, повјерено „Младинској књизи“ из Јубљане, а средства за ту сврху износе десет и по милијарде динара!

— Значи, још једно велико здање без аутора из Црне Горе! — узвикио је Гојко Беркуљан.

Укључујући се поново у расправу, Александар Пријић је рекао да ово о чему се овде разговара требало одавно ставити на дневни ред — онда када су хотели пројектовани. Ситуација ликовних стваралаца у Црној Гори је тека него што је била одмах послије рата. Код нас се свако бави свим и свачим. Директори и други нестручњаци одабирају по свом укусу дјела за своје објекте, што сигурно није исправно.

На крају су представници удруженог рада из наше општине обећали да ће до почетка туристичке сезоне предати ликовним ствараоцима Црне Горе по једну ликовну галерију у хотелу „Авалу“, комплексу „Словенска плажа“ и у хотелима у Бечићима. На тај начин биће исправљени досадашњи пропусти према ликовним умјетницима из наше Републике.

С. Паповић

МАЛО ШАЛЕ — МАЛО ЗБИЉЕ

Канцеларије претворене у мензе

Једна ни мало лијепа пракса у Будви је напротив стекла „право грађанства“: канцеларије се, на име, у вријеме (не)радне паузе за такозвани топли оброк претварају у мензе! У вријеме предвиђено за предаће, столови се прекрију „флисом“ и другим папирима и на њих се износе комади хљеба, лепиње, одредици саламе и друге ђаконије, па на стаје општи кркнјаку.

Странке за то вријеме стрпљиво чекају испред врата канцеларија, увјеђени да ће они који се го сте касније бити расположени да им заврше по слове на које су сатима или, чак, данима чекали. Али, ако се неко од чланица досјети да у међувремену донесе и неку бочицу, пауза ће за оне којима је „енергија“ потребна потрајати дуже него што је предвиђено и што се могло очекивати. Неријетко се догађа да се онима који су стрпљиво чекали саопшти да наврате сlijedeći дан.

Ево још једне појаве на коју нам је указао је дан од наших другова. Редовно, каже он, запосле не доведу на посао и дијете! Онда га мајка испрати до школе, сачека га на паузи и опет доведе у канцеларију и поново испрати до школе. То се понавља и по завршетку наставе — данима, недјељама и мјесецима! А посао у канцеларији чека. То као да не смета запосленим мајкама, шефовима, радничким и интерним контролама. Јер, заједно, непопуларно је замјерати се колегиницама на послу, а — посао не бежи.

Д. Н.

ВЕЛИКАНИ НАШЕ КЊИЖЕВНОСТИ

ВУК КАРАЦИЋ

(УЗ 120-ГОДИШЊИЦУ РОДЕЊА)

РОЂЕН У ТРШИЋУ 1787. пред Кочину крајину, Вук је имао седамнаест година кад је први устанак почeo (1804) и двадесетшест кад се завршио (1813). Прије устанка научио је да чита и пише, употребљавајући фишке умјесто хартије и барут размућен у води умјесто мастила. У току устанка изгројело му је „око 10 кућа; отац их је у јесен правио, а Турци у прољеће палили“. До 1808. био је писар код Ђурчије, ћак у Карловцима, писар код Јакова Ненадовића и у Совјету и ћак Велике школе у Београду. Затим је боловао у Тршићу, Новом Саду и Будиму, одакле се 1810. са згрченом ногом и ходиљем (штулом) вратио у Србију. Послије је био учитељ основне школе у Београду, цариник у Кладову, старешина брзопаланачког среза. До године 1813. кад се Србија поново подала турској сабљи и кад је он — „негде око половине јесени“ — дошао у Беч, стекао је невелику школску спрему (из славенског, латинског, немачког) и огромно животно искуство. Запамтио је стање прије дахија, под дахима и за вријеме устанка. „Готово све знатније поглаваре“ — записао је у једном писму — „познавао сам лично, а с многима сам разговарао и у друштву јео и пио“. Видео је велике и мале људе, и велике као мале и мале као велике.

Вук је скупио и дјелими чио објавио или спремио за објављивање дјело српског народа стварано у току вјека: Српске народне пјесме (1814, 1815, 1823, 1833, 1841, 1845, 1846, 1862, 1865, 1866), Српске народне приповијетке (1821, 1853), Српске народне пословице и друге као и оне у обичај узете ријечи (1836, 1849). Он је овај посао обавио тако темељно, савјесно и лијепо да све што је послије њега урађено у области прикупљања народних умотворина не прелази зна чај мале допуне. Сам је био свјестан да се намјерио на изузетно даровите пјеснике (Тешана Подруговића, старца Милију, Филипа Вишњића и др.) и приповједаче, али све би то било узалуд без његове истрајности и без његовог смисла за љепоту.

Вук је написао огромно дјело о српском народу. То су радови из области језика: Српски рјечник (1818, 1852), Српска граматика (1814, 1818, на немачком 1824), Први српски буквар (1827), Одговор на ситнице језикословне г. Ј. Хаџића — М. Светића (1839), Вуков одговор на Утакицу г. М. Светића (1843), By

ков одговор на лажи и отаџба у „Србском улаку“ (1844), превод Новога завјета (1847) и многе друге језичке, граматичке и полемичке стпце; етнографски радови Црна Гора и Црногорци (1837, на немачком), Ковче жић за историју, језик и обичаје Срба сва три закона (1849), Живот и обичаји на рода српскога (1867); историјски списи: Житије Ајдук-Вељка Петровића (1826), Прва година српског војевања на даје (1828), Милош Обреновић (1828), Друга година српског војевања на даје (1834), Правитељствујуши совјет (1860), више био графија знаменитих људи, грађа за Ранкеову књигу о српском устанку.

Вуково дјело, могоће је да створи само такав усталец какав је био Вук. Каквог је бијесног тјерача он имао у себи најбоље показују бескрајни путеви које је прешао згрченом ногом и дрвеном ходиљом. Био је у Срему (1815), у Русији (1819), у Србији (1820), у Њемачкој (1823), у Србији (1828—1831), као члан и предсједник „Законодателне комисије“ у Крагујевцу и затим као предсједник „Магистрата и нахије вароши београдске“, у Трсту (1834), у Црној Гори (1834—1835), у Трсту и Вуковару (1837), у Хрватској и Далматији (1838), у Далматији, Црној Гори и Србији (1841), у Берлину (1843), у Тршићу (1846), у Прагу (1848), у Тршићу (1849, 1850, 1855), у Београду, Врднику, Вуковару, Цетињу (1852), у Србији (1855), у Берлину, Београду, Карловцима, Вуковару и Трсту (1856), у Београду (1858 и 1859), у Цетињу, Лозница, Рогашкој Слатини и Загребу (1860—1861), у Србији и Црној Гори (1862). Ишао је, гледао, слушао, биљекио, писао, спремао за штампу, штампао, сушљао претплатнике и присталице, организовао сарадњу слијепаца и свјетских писаца, примао на ук од неучених и немоћних и давао наук ученима и силнијим, соколијим савезнике и тукао противнике.

Вук је — бар што се је зика и правописа тиче — видио своју велику побјedu и славу за живот. У знак признања Универзитет у Јени додијелио му је титулу доктора филозофије (1823), а у многим књижевним и ученим друштвима и академијама или универзитетима изабран је за члана (у Кракову, Москви, Харкову, Бечу, Петрограду, Берлину, Запребу). Доживео је и ту чашт да га озбиљно узимају највећи европски духови — један Гете и један Енгелс. И с правом је записао већ 1843, двадесет година прије смрти: „И с поносом бих могао казати да је готово све што свијет има достојно знања о данашњем народу на шему, од мене или чрез мене“.

Умро је 26. јануара 1864. године у Бечу, а кости су му 1897. пренесене у Београд.

За праведнији свет

ПРВА НАГРАДА У ШКОЛСКОМ ЦЕНТРУ, А ДРУГА РЕПУБЛИЧКА НАГРАДА НА КОНКУРСУ ПОВОДОМ ДАНА УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА

Гледам црвени крунице руја којима се повјетарац поиздава. Гледам шарену ливаду пуну цвијећа и двориште претпuno дјече у трку. Слушам крикове галебова и први стидљиви пољубац у сјеници дрвећа у парку. Живим у слободној земљи. У мени немир лептира-

вих лептира прве љубави. У мени петнаест срећних пролећа, довољних да скватим да није свако срећан као ја, да негде живе дјеца без оца и мајке, а око њих плаче ратови. И горе они у тој ватри дрвећа у парку. Тако негде живи мој цр-

ни брат, у ланцима. У колиби за рушење, на његовом столу мрвице и сасушење корице хљеба. Његова је најсмрђљивија четврт у граду, његов је најпрљавији кут у парку. Он нема клупу да на њу сједне — клупе су за бијеле. Он нема кревет да легне — за њега је земља на којој ће га једног јутра пронаћи укоченог, а слеће руке петнаестогодишњака и укочени поглед биће прекор бијелцима. Он ради у пољу, нема времена за шетњу и игру — није то за „глупе црнчуге“. Они су створени да копају, да буду израбљивани, не да свирају клавир и виолину, нити да спавају на свиленој простирици. Њихове руке пису за бијеле, они су дивљација прљавих ноката.

О, да! — они су најгори, најлупљи, они су низа класа, Али, ипак, послушајте ви, господо, бар једном њих! Они не траже бијеле рукавице! Њима је доста кров над главом! Ви, господо, правите пушке, топове, бомбе... Дајте њима слободу, и гајиће руке

Пружам руку преко мора и океана, преко континената — ка другом крају свијета. Не, црни брате, не одбијајте руку зато што је бијела. Истина, ова рука никад није осјетила тежину крампа, ова леђа се нису грчila под ударом бича; ово срце и ово тијело никад нису знали за ланце. Али, ово срце пати зато што у свијету владају глад и биједа.

Не одбијајте ову руку, црни брате. Устани и стегни је. Ра скини ланце који те везују и реци одлучно „Не!“ свима који су против. Удружимо снаге, претворимо се у гигантску чизму и глагимо све оне који су против мира и среће, љубави и братства. Загимо оног човјека што, тамо негде далеко, на неком скројитом мјесту, смиља смрт за милионе ћевића људи и дјеце.

Прихвати ову руку и устани у борби за боље и љепше сутра. Боримо се с нашим петнаест прољећа за првенију сутрашињицу. Изграјмо у племену те борбе из које ће изнини будућност, ка да ћemo бити браћа, када ћemo сви вољети и бити вољени, сви се веселити и бити срећни.

Устани и пружи своју храпаву руку, црни брате, стегни ову љежну и бијелу и закорачи с нама у љепши и праведнији свијет будућности!

Нада МАРОВИЋ

ПРЕДСТАВЉАМО НАЈМЛАЂЕ СТВАРАОЦЕ

Наша Република

АЛЕКСАНДРА ГРЕГОВИЋ је ученица Четвртог разреда (о дјељење IV₂) ОСНОВНЕ ШКОЛЕ „СТЈЕПАН МИТРОВ ЉУБИША“. ОДЛИЧАН је ученик, воли све предмете, а слободно вријеме проводи у читању, пише пјесме на разне теме, објављујемо пјесама

Александра Греговић

Наша Република је најљепша на свијету. Република је дивна птица у лету.

Република је цвијет што се црвени

Република је радост у мени.

Слобода

Слобода је птица на грани, слобода су наши партизани

Слобода је петокрака црвена, слобода је звијезда од крви створена

Будни партзан

Ноћ је, ватра весело жари, мали партизан будно стражари

Будан је био цијело ноћ, јутро је дочекао весео и чио. Праву је ноћ стражарино

Смјена је страже, командант му честита тада, мали партизан радује се сада

НОВА ГОДИНА
Стиже Нова година, радују се сви поклонима. Џеда мраза, играмо се ми.

Клизају се санке са високог бrijега

Дошли нам је Нова година у хаљини пуној смијега.

Јелка нам је искићена разним звоначкима, одјекује пуна соба од дјечјих гласића.

МИШИЋ МИЦКО

Мишић Мицко све би грицк'о од сира до чоколаде: позвао је друштво своје да се у тишини сладе.

Траје дуго мишићија, мир: наста трка кроз подруме за спас главе мишије, у тишини план се кује за грицкање ново.

РЕБУС ★ РЕБУС ★ РЕБУС

РИБАР
Пеџаје је рибар, једног летњег дана, и одједном уловио, „силнога шарана“

Док је хватао рибу на удицу, ухвати лонац за дричицу.

Ту се нашао, цију куварски алат, па од лутине напусти свој занат.

Слободан РАДОМАН

ИЗ ФК „МОГРЕН“

Како вратити дугове?

Наш представник у Црногорској лиги налази се у деста тешкој ситуацији. Може се слободно рећи да је криза захватила овај спортски колектив и она је дошла да изражаваја нарочито пред крај јесеног дијела првенства. Само да подсјетимо читаоце: тренер Јоако Божовић, некад један од најбољих фудбалера овог тима, подnio је оставку пред крај прве етапе овог првенства. Уследиле су слабе игре и порази и тим је завршио јесенњи шампионат на самом дну првенствене таблице.

Криза има дубље коријене. Већ након испадања из друге савезне лиге, отишли су они најбољи — нису

ИЗВОР НАЈБОЉИХ СПОРТИСТА С ПОРТСКИХ КЛУБОВА ГОДИНЕ

Предсједништво Општинске конференције ССО ће организовати избор најбољих спортиста и спортивских клубова наше општине. Право предлагanja кандидата имају друштвено-спортивке, омладинске и све друге организације и појединци.

Предлози с образложењем подносе се Предсједништву Општинске конференције ССО Будва до 15. јануара 1984. године. Предсједништво ОКС СО ће, након тога, донијети одлуку о избору и свечаном проглашењу најбољих спортиста и спортивских клубова у 1983. години.

Жељели да играју у нижем рангу, тј. да нема паре, потом су пошли и они нешто слабији, али за „Могрен“ захваљни фудбалери. Остали су млади с новом управом и — дуговима, који износе близу седам милиона динара. Изостала је помоћ колектива, па клуб животари од помоћи (новчане најаве) својих најватренјијих присталица. Примјера ради, секретар клуба прао је дресове, то су радили и остали. Наравно и фудбалери. Терен се слабо одржава, једва се скупе паре којима плаћамо судије. Све се ово одразило на укупну атмосферу у клубу: попустује је ентузијазам код дијела углавном, фудбалери су се опустили и услиједиле су лоше игре и резултати. Планирана је скупштина клуба за прву половину овог мјесеца како би се анализирало стање и нашла најбоља рјешења да се криза превазиђе.

С. Г.

ГОСТ РЕДАЦИЈЕ: ВЕЛЕМАЈСТОР БОЖИДАР ИВАНОВИЋ

НА ОЛИМПИЈАДИ У ГрЧКОЈ БИЋЕМО ДРУГИ

У организацији Шаховског клуба „Милочер“ велемајstor Божидар Ивановић за шахисте наше општине, као и за многе гости, крајем децембра прошле године коментарирао је партије недавно завршених мечева кандидата за првенство света: Корџића — Каспарова и Смислова — Рибљија.

Искористили смо овај боравак и замолили велемајстора Ивановића да за читаоце „Приморских новина“ одговори на неколико питања, која и даље заокупљају пажњу љубитеља шаха.

— Протекла година била је пуна шаховских догађаја код нас и у свету, како сте их видјели? гласило је наше прво питање.

— Прво, издвојио бих наш успјех на првенству Европе у Бугарској, када смо послije дуже времена, освојили сребрну медаљу. За екипу Југославије у Пловдиву смо играли Глигорић, Љубојевић, Ковачевић, Предраг Николић, Хулак, Џебало и ја.

У појединачној конкуренцији за првенство света наши играчи нису имали успјеха. Врло брзо су отпали, па је екипни успех у Пловдиву дошао као мељем на рани. Већ неколико година нисмо имали успјеха на светској шаховској позорници, изузев велемајстора Љубомира Љубојевића, који је избио на треће место на рејтинг скали. У Пловдиву смо показали на шу вриједност и у директном сусрету у мечу са шахистима из СССР-а. Послије велике борбе било је неизјешено. За успјех у Пловдиву заслуга припада и

селектору екипе велемајстру Бруну Парми.

Што се тиче светског шаха, година је протекла у знаку Гарија Каспарова, који је лако побјеђивао на свим турнирима, а ванредно је играо у Никшићу. Послије тог турнира рејтингом је потиснуо светског шампијона Анатолија Карпову.

Организаторима међународног турнира у Никшићу припада највећа заслуга што је дошло до меча Корџића-Каспаров. Овим потезом наша земља потврдила је свој велики углед који уживи у шаховском свету.

— Ви сте играли готово са свим најпознатијим играчима шаха. Можете ли нешто посебно рећи о овим шахистима?

— Од шаховских великанова једино нисам играо са Бобијом Фишером. За шаховском таблом нисам срио човјека, као што је Гари Каспаров. Он, прости, руши своје противнике. Његов таленат плус рад довели су га на место водећих играча данашњице. Међутим, Каспаров има једну

ману — није рационалан. То му може бити хендикап у мечу с Карповом, уколико стигне до њега. Јер, Карпов је веома рационалан и увијек добро програмиран. Ако бих се опредрељио, онда ће титула овјетског првака остати у рукама Анатолија Карпова, који је безбреж пута доказао да је први шахиста света.

Виктор Корџић задњих неколико година изгубио је нерве, па је то утицало на његов коначан исход у партији с Каспаровом. Васја Смислов је, упркос својим годинама, био у доброј кондицији за шаховском таблом.

— Меч Смислов-Рибли завршио се убедљивом победом „аутсајдера“, бившег светског шампијона Смислова, па његове шансе као да нису савсим без изгледа у мечу с Карповом. Хоћете ли прогнозирати исход овог меча?

— Смислов је доказао да се не може отписати. Од 22 одигране партије у Лондону између Каспарова — Корџића и Смислова — Риблија, најљепша и најбоља била је пета између Смислова и Риблија, када је Васја побиједио, што, свакако, иде у прилог овом шездесет и трогодишњем велемајстору. Друго је питање да ли би евентуални меч Смислов-Карпов у шаховском смислу донио нешто ново. Шаховски сви

јет, ипак, прижељкује меч Карпов-Каспаров, који ће сеиграти негде у Совјетском Савезу у Октобру ове године.

— Прошле године били смо други на Европском шампионату у Бугарској. Стакли смо попово реноме најбоље нације на старом континенту послије СССР-а. Какве шансе имамо на шаховској Олимпијади ове године у Грчкој? Да ли можемо поновити успјех из Пловдива?

— Борићемо се да будемо други. Само би СОФК-а Југославије требало да нам обезбиједи онакве услове за припреме, какве доликују нашим шахистима. Да подсјетим, у витринама ПСЈ има, заиста, доста вриједних одличја с олимпијада које су донијели наши шахисти. Рекао бих, мада се то некоме неће допasti, да за игру тима и цјелокупну атмосферу не би било никако добро да се ствара се лекторска комисија, него да тај посао обавља један селектор. Предност дајем веомајстору Бруну Парми.

— Који турнири Вас очекују у 1984. години?

— Прво ћу наступити на 39. по реду шампионату Југославије у Суботици, почетком фебруара. Пошто је турнир зонског карактера, настојају да се не пласирајем испод петог места. Затим ћу играти на турниру у Сарајеву.

— Шта у шаховском смислу има ново у Црној Гори?

— Обрадовао ме је успјех омладинаца Бора Мильанића, који је освојио право мјесто. У новим просторијама додијељеним шахистима Титограда радиће шаховска школа под мојим патронатом, која ће, надам се, дати још нових Мильанића, а можда и Каспарова. Екипе из Никшића и Титограда с успјехом се боре на турнирима у нашој земљи. Шах све више добија присталица у Црној Гори. Радује ме што га млади заиста воде...

— Неколико задњих година, уочи сваког великог турнира, припремате се на нашој ривијери обично са Светозаром Глигорићем. Како видите нашу ривијеру?

— Ниједно друго поднебље не утиче тако на мете као будванска ривијера, којој нема равне у свету. Штета је да се на овом подручју не организују међународни турнири који би били у функцији пропаганда туризма. Зонски турнир у Бечићима прије десет година имао је великог одјека у свету. Када сам се срећао са шахистима који су играли на турниру у Бечићима, било на ком турниру у свету, увијек су ме питали: када ћемо поново играти на сунчаној ривијери у Бечићима?

Станко ПАПОВИЋ

Кутак за разоноду

СЛИЈЕПИ ПУТНИК

Млада Сузана би по сваку цијену у Америку, али нема ни пару ни докумената, па се кокетно обрати једном морнару и он је ноћу процијумчари на свој брод. Отада јој је он сваке вечери долазио у тајно скровиште и разгонио јој досаду.

— Ускоро ћемо стићи у Њујорк, драга — тјешни је дјевојку.

Послије мјесец дана капетан случајно откри сlijepog путника.

— Молим вас, немојте да ме враћате — молила је она капетана. — Пусти ме да у Њујорку изиђем на копно.

— У Њујорку?! — зачуди се капетан. — Али, гошћице, ви се налазите на локалном броду који саобраћа на линији Довер — Кале.

— Да ли бисте могли да ми увећате породицу?

Фотограф га одмјери, па му хладно одврати:

„Зашто ја? Онај који је почeo, нека и продужи!“

Дошао средовјечан човек код фотографа и упитао:

— Да ли бисте могли да ми увећате породицу?

Фотограф га одмјери,

па му хладно одврати:

„Зашто ја? Онај који је почeo, нека и продужи!“

АНЕГДОТЕ

СЛАВАН ЧОВЈЕК — ОДГОЈИО НАЈВОЉЕ ВОЛОВЕ

Нанио Скерлића пут у родно мјесто Милована Глишића, па, да си сазнао колико је Милован славан, упита првог сељака кога је срио:

— Јеси ли познао Милована Глишића?

— Познао сам га — одговори сељак. — Само, он је давно отишао у варош и почeo тамо нешто да пискара. Отад за њега нисам ништа чуо. Али, његов брат Сава — то је славан човјек.

КАЗАЛИ СУ...

БОРБИ ПРЕДПОСТАВЉА ПРЕДАЈУ

ЛАВ ТОЛСТОЈ: Самоубица личи на шахисту чија партија стоји слабо и, умјесто да даље игра удвоstrученом снагом, он борби претпоставља предају и руши фигуре.

* * *

ДЕМОКРИТ: Не труди се да знаш све да не би у свему постао пезналица.

* * *

ПИТАГОРА: Не сматрај себе великим човјеком пре ма величини сјенке приликом заласка сунца.

* * *

МОПАСАН: Ко не цијени себе, тај је несрћан, а ко се прецењује, тај је глуп.

* * *

ВИКТОР ИГО: Сваки човјек има три карактера: онај који сам себи приписује, онај који му приписују други и онај који је стварни.

* * *